

en crema (la ferida)' (DURE INDE ARDET), igualment aplicable a la ferida d'una llança. ¿Es tractaria potser d'un ús adverbial del fr. ant. *gord* 'rígid' (i 'dur', 'gros' en altres parlars romànics, veg. GORD, i REW, 3920)? La dissimilació en unes formes hauria eliminat la *r*, en l'altra l'hauria canviada en *l* i eliminat la *d*.

Godí, godiller, godina, godinar, V. godall Godondart, V. godandart Godronós, gallicisme intolerable per *enquitranat* o **quitranós*

GÓDUA, 'ginestell, *Cytisus scoparius*', d'un nom *GÜTŪBA o *GÜDDŪBA que ja apareix en glosses i herbaris del llatí tardà, quasi en la mateixa forma; d'origen incert, en tot cas no llatí, però és dubtós si podria venir d'una llengua del primitiu fons hispànic, o ser un manlleu africà, potser del púnic, tenint en compte la forma *gudubal* que apareix en un herbari del S. VII. □ 1.ª doc.: 1864, Costa.

En la *Introd. a la Flora de Cat.* (2.ª ed., p. 53), com a nom del *Sarothamnus vulgaris* (o *Cytissus scoparius*) dona «*gòdua*, Olot, *Ginestell* en general», planta «común en los montes de Cataluña, descendiendo a veces a la costa, como en Blanes, Tordera etc.» i que floreix per l'abril i maig. Nom a penes recollit ni pels botànics; Colmeiro (*Enum.* II, 41), el dona segons Costa, i diu que Texidor l'anomena *móduga* o *ginesta borda*, i a la p. 71 atribueix *godua* a Texidor i *ginesta borda* a Máximo Laguna, com a nom del *Cytisus patens* L., planta de la mateixa família (lleguminoses papilionàcies).¹

Entre els nostres diccionaris, no fou recollit més que pel *DAG.* (manca Lab., Vogel, *DBal.*, *DOrt.*), d'on passà a *AlcM* i al *DFA.*: *gòdua* en la 1.ª ed. (pronúncia que crec inexistente), rectificat en *gòdua* (2.ª ed., no recordo si per indicació meua o del mateix Fabra). El *DAG.* encapçala *gòdova* «planta que fa una flor semblant a la ginesta» amb variants *gòdoa*, *gòdua*, com a propi (suposo la primera variant) de Camprodon, i amb la cita: «ressona un tro, seguit de gran ventada, / que dins del bosc grossa remor aixeca, / vinclant los bàlecs, ajupint las *gòdoas*», F. Pelay Briz, *Cap de Ferro* (1889), 54. «Caminàvem per camins abandonats, que groguejaven com catifa de Corpus, amb la florida de la llitja y la gata rabiosa; aquesta riquíssima nota daurada s'anava ponderant, erms enllà, agrupant-se entorn de les mates de *godules*, que, també en plena florida, flamejaven com foguerades, anant alguns a esclatar com bombardes als peus del puig de Molins --- davant de Castellsespa ---», en l'olotí MrnVayreda (*Puny.* XXXIII, 364, 280).

En efecte jo he sentit tant aquesta variant com la principal: *gòduas* com a «sinònim de bàlecs» a Vilallonga de Ter (1935), i *gòdulà* «ginesta borda», pocs dies abans, a Freixenet de Camprodon, uns 15 km. al SE. d'aquell poble.² La variant antiga és evidentment *gòdua* o *gòdo(v)a*, de la qual surt secundàriament la de terminació trivialitzada *gòdola*, tal com *rècula* de RÈCUA.

Ningú no s'ha ocupat de l'etimologia; a penes jo

mateix, només en termes negatius, a propòsit de l'hispano-amer. *guadua* 'bambú' (DCEC II, 806b1-6), usual solament a l'Equador, Colòmbia i Venezuela, i sense que hi hagi cap notícia que aquest nom pogués arribar-hi des del castellà d'Espanya:³ vaig pensar a relacionar el nostre mot amb aquest americanisme, però rebutjant la idea; i referint-me, en canvi, a l'existència d'un nom semblant en el llatí vulgar tardà, que és versemblant com a ètmon del nostre. No havent-hi res de semblant en llengua d'oc, en el castellà d'Espanya, ni en altres llengües romàniques, el fet de tractar-se d'una planta arrapada al terrer muntanyós, i l'estructura mateixa del seu nom, inviten a creure que és cosa arrelada a Catalunya des de temps immemorials, ben possiblement pre-romana. No hi fa res, amb una planta de tal naturalesa, que sols en tinguem notícia en terres del bisbat de Girona, i potser només de la seva part pirinenca, car és veritat que tampoc podem localitzar-lo segurament en altra part del nostre domini lingüístic. Passat que el NL *Codoval* que he recollit, en un parell de casos almenys, en terra valenciana, en contingué un collectiu.⁴

En fonts llatines trobem *guduua* en un glossari llatí antic (*CGL* III, 564.34) com a equivalència de *pede leonis* o sigui 'pota o peu de lleó' (altres glosses donen a *pede leonis* l'equivalència grega *leontopodion*). Un *GUDUVA certament no fóra admissible com a base fonètica precisa de *gòdova*, però bastaria suposar que es tracta d'una lleu romanització d'un ètmon real *GÜTŪ(B)A o *GÜDDŪBA: evidentment, res més fàcil. Qui sap si això és un nom ibèric, amb la terminació *-ua* que tant es repeteix en les romanalles de l'ibèric i del proto-basc. Justament hi ha coincidència fonètica perfecta amb el mot *guduua* que apareix en dues inscripcions ibèriques (n.º 32 i 202) del corpus compilat per Caro Baroja (*BRAE* xxv, 197ss.). Però com que per desgràcia ignorem el significat del mot, i fins el sentit del conjunt de les dues inscripcions, per més que la més coneguda, i fins famosa, la segona,⁵ s'hagi trobat a Lliria, poc a l'O. de Quart de les Valls, no hi ha cap defensa contra la sospita que es tracti d'una mera coincidència insignificant.

Però hi ha un fet una mica més ferm, i és la variant d'aquell mot glossemàtic que trobem en altres glossaris antics: en el *CGL* III, 612.35, 617.7, 624.56, 628.7 (i alguna altra de menys clara, cf. *CGL* VII, 60) on és *gudobal* la forma de l'«interpretamentum» de *pedeleon* (o *pedelion*). I aquesta variant en *-bal* és la que es troba, en efecte, en la major part dels mss. del Pseudo-Apuleu (que entenc identificable amb el «Dioscorides Lombardus» de princ. S. VII, el qual es creu d'origen suditalià); segons l'ed. Teubner (cap. VII, p. 38) hi ha *gudubal* en el ms. B, *gudubba* en el Vr, i Götz li atribueix *gudubbal* que deu estar en un altre ms.; però almenys el ms. preferit per la Teubner, que ha de ser un quart ms. diferent, porta «Punic *guduball* dicunt» entre els sinònims de la *Herba Pedeleonis*. És cert que la planta que anomenem *pota de lleó* (*DFA.*) és l'*Alchemilla vulgaris*, que pertany a la família de les rosàcies, però les rosàcies i les papilionàcies (llegu-